

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnapon.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt = 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona,
negyedévre 1 frt = 2 korona.

Egyes szám ára 10 kr. = 20 fillér.

Feladvány szerkesztő:

WITTINGER ANTAL.

Kiadó és leltulajdonos:

FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reclamációk a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkor 81) intézendők. Nyiltér sora 40 fr. — Hirdetések nagyság szerint.

Az ipar és kereskedelem magyarosodása.

Ha közhez vesszük az utolsó népszámlálásra vonatkozó adatokat és kutatjuk, hogy mikép áll hazánkban a magyarság ügye, tapasztalatainkból korántsem merithetünk inspirációt a lelkesedésre. Objectivitásunkból mitsem akarunk feladni, már pedig minden volna, csak tárgyilagoság nem, ha rendelkezésünkre álló adatok fölött e lelkesedés lángját lobogtatnánk.

Csak ismert dolgot közlünk ha ide iktatjuk, hogy Magyarországnak az 1890-iki népszámlálás szerint 15 milliót meghaladó lakossága közül nyelvre nézve nem egész 7% millió a magyar, míg a többi a tót, oláh és más nemzetiségek közt oszlik meg. Elismerjük, hogy a lefolyt évtizedben, a magyarosodás terén haladtunk, ez azonban csak relativ jellegű, mert nagy mérvben paralizálja e haladást azon körülmény, hogy a magyarul nem tudó más ajku nemzetiségek együttvéve, majdnem ugyanoly mérvben szaporodtak.

Nem lehet célunk az előrebocsájtottakhoz politikai szempontból commentárt fűzni, annyit azonban szívesen concedálunk, hogy az arra hivatott államférfiak mindenkor buzgón szolgálták a magyarság ügyét és bizonyára igyekeztek is felfedezni azon utat, mely leghamarább elvezet a különféle nemzetiségek mélyen elszigetelt szívéhez, hogy megnyerjék azt a magyar állameszmének és a magyar kulturának.

Hogy ezen igyekezetet mindaddig nem koro-

názta valami nagy siker, azt a tények mutatják. Kérdés tehát, hogy mit kell tennünk? Mi határozottan azt tartjuk, hogy a leghathatósabb panaceaát csak is a társadalom nyújthatja, így tehát hazafias kötelességének kellene ismernie minden társadalmi tényezőnek, hogy a magyar kulturát saját hatáskörében legintenzívebb módon terjessze.

Et munc venio ad fortissimum . . . Tagadhatatlan, hogy az ipar és kereskedelem hazánkban igen fontos tényezőkké váltak. Bizonyítják ezt különben az erre vonatkozó legújabb adatok is, melyek szerint körülbelül 286 ezer iparos és 104 ezer kereskedő lakja az országot.

Nem állítjuk, hogy ezek valamennyien beszélnek magyarul, mindenestre feltehető azonban, hogy a túlnyomó rész — a nagyiparról és nagykereskedelemtől nem is szólva — jártas az uralkodó nyelvben. Ebből azt következtethetjük, hogy ipar és kereskedelem szinte predestinálva van arra, hogy a magyarosítás terén missiot teljesítsen és pedig nem csak azért, mert erre az egymás közti forgalomban bőségesen alkalom nyílik, hanem részben azért is, mert talán joggal mondhatjuk, hogy társadalmunk egyik tényezőjét sem fűzi oly szoros kapocs a lakosság zöméhez, mint ép az iparosokat és kereskedőket.

Midőn ezt konstatáljuk, kijelentjük másrészt, hogy korántsem kívánjuk azt, hogy ipar és kereskedelem közvetlen feladatának tekintse az idegen ajku népességet megmagyarosítani, mert ez valóságos non sens volna és különben itt az iskolára is melyekben sajnos oly nagyon szűkölkö-

dünk, nagy feladat vár. Ohajtjuk azonban, hogy iparosaink és kereskedőink az egymásközti forgalomban nyelvünket minél szélesebb alapon érvényesítsék, mert különben már eleve is halomra döntötnék kellene tekintenünk abbéli reményünket, hogy társadalmunk eme factoria a magyar kultura buzgó terjesztői lesznek. — Nem akarunk azon szolgálatába szegődni, kik különösen kereskedőinket a német nyelv terjesztésével, sőt hazafiatlansággal is vádolják, nem teszük ezt azért sem, mert nem chauvinismus szolgáltatva fejtegetésünkhöz a rugót és különben sem az a célunk, hogy olcsó dicsőség után hajhászunk.

Beismerjük ugyan, hogy kereskedőink ezidőszerinti magyarsága nem bírja meg minden tekintetben a kritikát, de másrészt az is tény, hogy a célzatosság vádjá ez irányban meg nem állhat. Kereskedelmi és ipari téren a német nyelv használatát ugyszólván tradíció.

Még nem rég volt, hogy kereskedelmünk és iparunk zsege korát élte és jól tudjuk, hogy akkor minden osekélységért a külföldre, vagy legalább is Ausztriára voltunk utalva. Most, midőn rohamos fejlődést észlelünk, még mindig a külföldhöz kell folyamodnunk, már pedig nyelvünkkel — bár sajnos — ott semmire sem megyünk. Ebből azt látjuk, hogy a német nyelv nélkülözhetetlenné vált és ez évek hosszú során át kereskedőinkben oly annyira gyökeret vert, hogy szinte idegenkednek annak kiküszöbölésétől még akkor is, ha magyar kartársakkal kell érintkezniök.

Most már fődolog az, hogy ezen teljesen

TÁRCA.

N. 33.

(Egy kórházi beteg naplójából.)

A „Köszeg és Vidéke“ számára írta: Vathy B István
(Vége.)

Néhány percz múlva — mikor az ajukába csopogtatott erősítő magához terítette — arra kérte az irgalmas nővért, hogy segítse egy kicsit felemelkedni . . . csak egy kicsit . . . ugy . . .

— Hány óra? kérdé azután.
— Kilenc mult egy negyeddél.
— Most megkaphatták . . . ugyebár — szolt felém fordulva — megkaphatták már a sürgőnyt? Ugye, nem csálnak meg, ugye, még nem jöhetett meg a rákosfalvi vonat?

Vojtek Endre homloka izzadni kezdett.
Az apáca szeiiden törölte le a közelgő halál hideg kezének cseppjeit.

— Ne teassek, édesem sokat beszélni, az orvos megtiltotta.

— Hagyján! Most már miudegy. Hanem azért mégsem jelentek ki semmit. Nem! Oh! . . . te Isten! Te jó Isten, aki előtt nemsokára ott leszek: Ugye, te sem bocsájtánád meg, ha most elhagynám őket? Oket, . . . azt az asszonyt, aki olyan, mint egy szent . . . azt a két gyermeket . . . ez egyik másé . . . a másik enyém. Mindakettő Jezuuka képehez hasonló, mely éppen fejem fölött függ. Szőke, gödörfürtű mindakettő. Epon mint az édes anyjuk. Ez az én szívemnek a leggyönyörűsebb asszonya . . . mindakettő kék szemű, mint

éu . . . és ezeket hagyjam el? Ezeket? A lelkeim üdvössége oda lesz. De őket nem hagyom el . . . Oh, hogyan is hagynám el azt a szépséges, azt az édes jó asszonyt! Hiszen megfogadtam neki, mikor még csak 16 esztendő volt, — hogy szeretni fogom haláláig. Akkor, mikor az apja, a tehető Tótfalusi Gáspár nekem szánta. És másé lett mégis Etelka. Mert hát ez a neve ennek a szépséges, ennek a jó asszonynak . . . Erős kohögési roham vett erőt Vojtek Endrén. Majd így folytatta remegő, fuldokló hangon:

— Mert hát az ugy történt — lássák — hogy Tótfalusi Gáspár ezerekkel volt adósa az 50 esztendő gonoszlelkű uszorsának, Ribács Péternek. Egyszer aztán az uszoras azt mondta az apának:

— Vagy elveszem miudenedet, vagy odadod a — lányodat. Tertium non datur.

Tótfalusi aztán választott a pisztoly — (mert főbe lövi vala magát, ha elárverezik talpa alól a földet) meg a lánya — között. Pedig jobban csalekszik, ha a magának szánt pisztolyal a lánya szívét lövi keresztül. Jobb lett volna, mondom. Mert hát ez az ember gyűlölte lelke egész erejéből Tótfalusit. Gyűlölte azért, mert az a lány, kit valaha ő akart elvenni, Etelka apjához ment nőül. Ez az ember aztán megesküdt, hogy rettenetes bosszút fog állni rajta, vagy gyermekein — hetediziglen. Elrabolta a lányát. Mert hát az rablás volt. Ezen töltötte ki az a nyomorult ember a bosszuját.

Vojtek Endrénnek elébb még sápadt arca most biborvörös volt. Csak ugy égett. Kevés szünet után folytatta:

— Ütötte . . . verte. Az asszony, az a szent, az a martyr pedig csak türt. Nem panaszkodott, nem szolt senkinek. Csak nekem írta meg. Itt voltam akkor Pesten. Műépítész. Eppen vizagára készültem. Hanem mi-

kor utolsó levelét kaptam a szentnek, itt hagyva Pestet, lementem Bácskába, oda, ahol ők laktak. Este érkeztem meg. Odamentem az ablak alá . . . és a mit ott láttam . . . oh, amit ott láttam . . . attól megfagyott a vér ereimben: az a nyomorult ember hajánál fogva vonszolta őt, a jót, az édest . . . hajánál, szőkefürtű, selyemlágú hajánál. És az asszony egy gyermeket tartott ölében. Valahányszor a nyomorult egyet ütött rajta, annyit csókolt azon a gögicselő gyermekben. Most már a megfagyott vér forrni, lángolni kezdett bennem. Most már nem láttam semmit. Eszeveszett örülként rohantam be. Aztán megragadtam azt a szentet, azt a szenvedő asszonyt gyermekével a futottam velük . . . futottam . . . futottam. Ide jöttem a fővárosba. Három év óta itt vagyunk. Most már — hárman. A nyomorult nem akadt reánk. A válopert nem indithattuk meg. Mert hát az a szent soha sem panaszkodott senkinek, csak nekem. Meg aztan senki sem látta kivülem a nyomorultnak tetteit. Senki sem látta, hogyan ütötte verte . . . hogyan vonszolta a földön végig szép szőke, selyemlágú hajánál . . . Az a nyomorult pedig, most súlyos beteg. Megtuduik. Már három hónap óta mindonnap várjuk a halálát, hogy az oltár előtt is egymáséi lehessünk. Mert addig nem lehet. Nem lehet, mert a nyomorult még él . . .

Lussan, suttogva, töredezve beszálte el ezeket a 33-as. Olyan töredezve, hogy az óra háromnegyedet mutatott tizenegyre. Meg olyan csendesen, hogy alig vettük észre, mikor az ajtó kinyílt és bejött, vagyis ugy rohant be rajta egy nő, egy-egy szőkefürtű gyermeket tartva mindegyik karjában.

Magas, sudártermetű nő volt. Aroa . . . Oh, ezt az arcot sem feledem el soha. Diónagyságu mélyedések voltak ezen az arcon. Én azt gondolom, hogy egy régi betegségnek, a himlőnek utónyomai. A visszataszító

